

FBU ForældreLANDSforeningen, Bernstorffsvej 20, 2900 Hellerup, 70 27 00 27, sek@fbu.dk, www.fbu.dk

Til Folketingets Socialudvalg

Bilag

Notat udarbejdet i forbindelse med FBU ForældreLANDSforeningens foretræde 26.3.15.

Døgnophold for familier

-det må kunne gøres bedre for at give denne gruppe små børn en god start i livet

Lidt baggrund

Døgnophold for familier anvendes oftest af kommuner som led i vurdering af, om forældrene selv kan varetage barnets behov. Det er FBU's erfaring, at kommuner anvender døgnophold i de situationer, hvor de ikke er "trygge" ved, at barnet er overladt alene til forældrenes omsorg og beskyttelse. Døgnophold for familier er ikke anbringelser af børn

Opholdet finder sted på døgninstitutioner, opholdssteder, botilbud for voksne samt i plejefamilier. Iflg. senest offentliggjorte tal fra Danmarks Statistik var knap 600 familier i døgnophold i 2011.

Nogle forældre siger f.eks. ja til at være i døgnophold før eller kort efter et barns fødsel. Rent juridisk er det at betragte som et tilbud, som forældre kan sige nej tak til. Mange forældre oplever, at de har fået armen vredet om for at sige ja, fordi de samtidig får at vide, at hvis de siger nej, anbringer kommunen barnet.

FBU har kontakt med en del familier, som har erfaringer med at være i døgnophold.

Forældres fortællinger viser os, at der er brug for opmærksomhed på dette område, gerne i form af, at der fra centralt hold udstikkes nogle rammer og retningslinjer omkring døgnophold for familier.

Det er svært at få øje på både barnets og forældrenes retssikkerhed i forhold til den praksis, der ser ud til at være og de beslutninger som træffes, og af hvem beslutningerne træffes.

I hvor høj grad kan kommuner eller steder med døgnophold sætte betingelser op om de voksne i døgnophold? for børnene? og med hvilken lovhjælp?

Fortællingerne viser samtidig, hvor vigtigt det er, at kommunen sammen med forældrene på baggrund af en børnefaglig undersøgelse har udarbejdet en grundig handleplan, så forældre ikke skal være i tvivl om, hvorfor kommunen har tilbudt dem opholdet.

Er der tryk for barn og forældre?

Usikkerhed om rammer og indhold af ophold skaber meget stress hos forældrene. Det mærker det nyfødte barn, som jo har brug for en nænsom og omsorgsfuld start på livet. Hvis rammer for ophold er tydelige for forældre, så kan de i højere grad forsøge at koncentrere sig om opgaven med at tage vare på deres lille nye barn. Under opholdet er forældrene barnets primære omsorgsperson, og indsatsen må i videst omgang sikre, at de kan have ro til opgaven som nybagte forældre.

Når man som frivillig i FBU har besøgt mellem 5-10 steder med døgnophold for familier, er det slående, hvilken forskel der er på det faglige indhold og på måden det hele foregår på. Ligesom de fysiske rammer er meget forskellige.

Støtteperson til forældre

Familier i døgnophold er i en meget udsat, utryk og usikker situation, og FBU vil foreslå, at forældre under døgnophold bliver omfattet af samme ret til en uvildig støtteperson, som forældre med anbragte børn har (Servicelovens § 54). En støtteperson, som kan være med under møder og som har tid til at snakke med forældre om alt det usikre, de står i.

Et eksempel – en familie i døgnophold:

Lidt forhistorie

Mor har haft en vanskelig barndom og har været anbragt i flere år. Hun bor nu igen i samme kommune, som da hun var barn.

Forældrene vil gerne tage imod den hjælp, kommunen tilbyder i forbindelse med deres første barn.

Der foreligger ved barnets fødsel hverken børnefaglig undersøgelse eller handleplan for indsatsen. Familiecenteret og sundhedsplejersken kommer i hjemmet.

Der er svært at være forældre i, for medarbejderne fra de to systemer giver forskellig og modsatrettet rådgivning.

Efter 14 dage siger Familiecenteret stop – de kan ikke arbejde med opgaven.

Både Familiecenter og sundhedsplejerske skriver underretning om, at det 4 uger gamle barn mistrives.

Kommunen beslutter nu med meget kort varsel, at familien skal i døgnophold – alternativt skal barnet anbringes. Der er stadig hverken § 50 – undersøgelse eller handleplan, heller ikke en foreløbig for den igangsatte indsats. Kommunen har kendt til familien i ca. ½ år.

Døgnopholdet skal være nu, hvor det er fredag – det kan ikke være fra mandag, selv om forældrene beder om det, for at kunne sørge for at nogen passer hus, have, dyr m.v. samt anden planlægning.

I døgnophold

Døgnopholdet etableres akut. Stedet ved heller ikke lige, hvad formålet med opholdet er. Der bliver først holdt indskrivningsmøde mellem kommunen, stedet og forældrene efter ca. 1 uge. Indtil da ved hverken forældre eller sted, hvad formålet med opholdet er, hvad der skal holdes øje med, vejledes om m.v.

På indskrivningsmødet fortæller kommunen, at formålet med opholdet er, at forældrene skal observeres, og det skal sikres, at barnet kommer i trivsel og at der bliver god øjenkontakt. Og der skal laves en forældrekompetenceundersøgelse ved ekstern psykolog.

Kommunen vil nu begynde på den § 50 undersøgelse, som blev besluttet i december og som ikke er påbegyndt her i juni måned. Kommunen forventer at opholdet skal vare i 3 måneder, minimum, på baggrund af ”kommunens bekymringer” for barnet.

Allerede inden for den første uge er der fin øjenkontakt mellem barn og forældre.

Egen læge og øjenlæge (p.g.a. familiær disposition for alvorlig øjensygdom) vurderer barnet til at være i god trivsel og som andre børn. Øjnene kan først blive undersøgt, når barnet er ca. ½ år.

Der ventes på forældrekompetenceundersøgelsen.

Der holdes status / udskrivningsmøde efter 3 måneder. Forældrekompetenceundersøgelsen er afsluttet.

Kommunen beslutter, at barnet ikke skal anbringes. Men forældrene skal blive på stedet, indtil der er skaffet vuggestueplads (om næsten 2 måneder). Hvis ikke, vil kommunen stadig indstille til anbringelse, evt. uden samtykke.

Der foreligger fortsat hverken undersøgelse og handleplan.

Fastlagte regler og rammer – kan man det ?

Forældrene møder hurtigt nogle af de fastlagte rammer:

Den første weekend skal de blive på stedet – på ”matriklen”. De må ikke gå nogen steder, og de må ikke modtage besøg.

Far får nødtvunget lov til at tage hjem og pakke lidt tøj. Han er efter ordre fra sagsbehandleren taget direkte fra arbejde og til stedet og har kun sit arbejdstøj.

Der er sat afmålt tid til, hvornår han skal være tilbage på stedet – har ½ time hjemme til at pakke og aftale nærmere med naboen om at se efter hus, have og dyr.

Vi havde det ikke særlig godt med det, men vi måtte jo gøre det, som det var. Der var ikke noget valg. Alternativet var anbringelse. Nu var vi ”indsat”. Det føltes på mange måder som et fængsel, hvor vi var indsat uden dom.

Far kan få lov til at tage på arbejde og passe det – men han oplever, at det var uglest.

Han får med arbejdsgiver forhandlet sig til 14 dages barsel.

Far mærker også, at stedet synes, at han arbejder meget – er meget væk. Han arbejder de 37 timer og transport hver vej. Han arbejder også sent og weekend, og har så fri på andre tider. Han bliver direkte spurgt, om han kan arbejde på halv tid. Det er ikke muligt i forhold til arbejdspladsen. Og hvor skal resten af pengene komme fra ?

Der er en regel om, at man ikke må forlade stedet uden tilladelse. Stedet vil hele tiden vide, hvor de er. De må heller ikke have for meget besøg. Helst kun 1 – 2 gange om ugen.

Efter 1½ måneds ophold spørger forældrene, om de må besøge deres hjem (½ times kørsel fra stedet). Det har de ikke måttet indtil nu.

Sagsbehandleren bestemmer nu, at de en gang om ugen må tage hjem / væk fra stedet i 3 timer.

Efter afslutning af forældrekompetenceundersøgelsen får forældrene lov til at tage hjem på weekend hver weekend. De er stadig i døgnophold, mens der ventes (ca. 1½ måned) på vuggestueplads.

Rammer, begrænsninger og rettigheder ?

Eksempler – fortalt af forældre og frivillige støttepersoner

- Et forældrepar oplever, at personalet låser sig ind i den lejlighed, de har på stedet. Uanset om de er der eller ej. Pludselig er der nogen inde hos dem – uden varsel. Der bliver heller ikke banket på. Det betyder, at det ikke er muligt for dem at have nogen form for privatliv. De er nødt til hele tiden at være opmærksomme på, om nogen kommer ind til dem.
- Et forældrepar fortæller, at de var i døgnophold med deres familie på en døgninstitution for børn og unge.
Den pågældende institution havde altid låst sine yderdøre, således at det var muligt at holde øje med, hvem som kom ud og ind og passe på, at børnene ikke gik fra stedet.
Forældrene bad om at få en nøgle, der gjorde det muligt for dem selv at låse sig ind og ud.
De følte det meget krænkende, at de skulle bede om lov til at blive låst ud og ind, når de nu i en periode på 3 måneder skulle bo på institutionen.
Døgninstitutionen sagde nej til, at de kunne få nøgler til hoveddøren.
Forældrene spørger, om det kan være lovligt?
- En mor fortæller, at hun altid skal spørge, om hun må modtage besøg. Der er ingen faste retningslinjer. Det ser ud til at være medarbejderne, der bestemmer, hvem der må komme på besøg og hvor tit.
En mor oplever, at både hendes mor og søster, som hun er tæt knyttet til og føler sig støtte af, ofte får nej til at komme. Hvorimod hendes støtteperson fra FBU altid får ja.
Kan der være rigtigt, at man som mor i døgnophold ikke kan have en støtte og kontakt med sin nærmeste, som man ville have haft, hvis man var derhjemme?
- Et forældrepar får besked på, at de ikke må tage hjem i deres eget hjem. Det siger stedet. Forældrene ved ikke, om kommunen har bestemt det.
De må derimod gerne gå tur i det nærliggende butikscenter, gå på loppemarked el. lign., men de må ikke tag hjem i deres hjem, bare nogle få timer. De får ingen formuleret begrundelse for, hvorfor det er sådan.
- En frivillig støtteperson besøger en mor, som lige har født og nylig er ankommet til stedet. De opholder sig på moderens værelse. Medarbejdere banker på flere gange for at spørge, om der er noget, de kan hjælpe med. Det lille barn sover. Moderen siger, at hun nok skal sige til, hvis hun har brug for hjælp. Alligevel banker de på flere gange til. Det er hårdt for moderen, for hun er meget ked af det og vil gerne snakke med sin støtteperson om det. Hun ønsker ikke, at medarbejderne ser hende græde.
- En frivillig støtteperson besøger en mor med to børn. Familiens værelse er lille (ca. 12 kvm.), så moderen sætter sig sammen med støttepersonen i den fælles dagligstue, så børnene kan lege, mens de taler sammen.

Personalet opholder sig på kontoret. En af medarbejderne kommer og ”slår sig ned” i dagligstuen, selv om hun burde kunne se, at moderen er i en fortrolig samtale med sin støtteperson. Der er ikke andre forældre til stede i stuen.

- Flere forældre på forskellige døgntilbud fortæller om vidt forskellig rådgivning fra sundhedsplejersken og fra det pædagogisk / behandlende personale på stederne. Der kan også være vidt forskellig rådgivning fra medarbejdere på stederne.

Hvem skal de lytte til om amning, rengøring af sutteflasker, barnet påklædning m.v. ? De fleste vælger at lytte til sundhedsplejersken om sådanne spørgsmål – men bliver ofte af den grund mødt med kritik af medarbejdere, og det kommer til at indgå i beskrivelser, hvis de ikke følger medarbejdernes anvisninger.

- Forældre ønsker at se dagbogsnotater på stedet. Det mener stedet ikke, de er berettiget til, selv om stedet udfører opgaver for det offentlige på en måde, så de skulle være omfattet af reglerne om aktindsigt.
- Krav til kvalifikationer hos ledelse og medarbejdere – hvor er de formuleret? Er de nuværende generelle krav, som Socialtilsynene skal godkende og holde øje med, tilstrækkelige? Eller er der brug for nogle særlige retningslinjer, så man sikrer at dette nødvendige, men meget indgribende arbejde, arbejde udføres professionelt og kvalificeret?

Eksempler om de fysiske rammer

- En mor fortæller: familieafdelingen bestod af 5 værelser på 12 – 14 kvm. Et værelse til hver familie, 1 eller to forældre med barn. Der var kun de allernødvendigste møbler (sovesofa, klædeskab, barneseng, kassereol og et lille sofabord. Hvis moderen ammede var der også en lænestol. Der var ikke megen plads at bevæge sig på. Der var ingen håndvask på værelserne.
- En mor fortæller:
På stedet var der 3 fælles badeværelser. De to af dem blev brugt til børnene og som puslerum. Det 3. var til deling mellem 5 og 10 voksne beboere. Der var mug i brusekabinen og nogle beboere fik åndenød efter badet.
I puslerummene var vinduerne ikke tætte. Når hun puslede sit barn, kunne hun mærke, at det trak ind.
- Alle værelser og fællesfaciliteter lå på en 30 m lang gang. Der var kun almindelige døre ind til værelserne, ingen særlig lydisolering eller entre.
Det betød, at man på alle tider af døgnet kunne høre barnegråd og forældretrav på gangene, når der skulle skiftes ble, gås på toilettet eller hentes noget i køkkenet.

Der var aldrig ro. Man kunne på den måde blive vækket flere gange om natten af de andres gøremål.

- Der var et fælles køkken til de 5 familier. Der var kun et komfur med 4 kogeplader til deling. Hver familie havde en hylde i et køleskab.
Der var ikke en særskilt håndvask - det skulle foregå i køkkenvasken samtidig med madlavningen.
Det blev forventet, at forældrene skulle lave frisk mad hver dag, ordne evt. sutteflasker o.lign. i køkkenet.
Der var ofte lang ventetid på at komme i nærheden af en kogeplade.

Det var en del af undersøgelses- og vurderingsgrundlaget.

- Fælleskøkkenet var ved måltiderne præget af heftig aktivitet. Det var køkken med et komfur, det var fælles spisestue og det var fælles dagligstue med et sofaarrangement, hvor familierne ofte sad og ventede på at komme til ved en kogeplade.
Der var ikke megen ro.

Man skulle (selvfølgelig) selv passe sit barn / sine børn mens man lavede mad m.v.
Når man havde sit spædbarn med i køkkenet var det ofte sådan, at det eneste sted, man kunne lægge barnet fra sig, ville være i en lift på gulvet med kalechen slået op, så legetøj fra andre børn eller andet i det tæt befolkede køkken ikke faldt ned i hovedet på det lille barn. Eller så barnet var lidt beskyttet, hvis nogen skulle falde over liften (et barn eller en voksen).

Under de vilkår var det meget utrygt at skulle holde øje med sit lille barn samtidig med, at man lavede mad.

- Forældre i døgnophold på stedet skal lave mad til hele gruppen – det kan være ca. 15 mennesker. Man skal møde op til mad kl. 18. Hvis man ikke gør det, kan man risikere ikke at få aftensmad den dag.
Det kan være man ikke kommer til tiden, fordi man er ved at give sit barn mad, eller fordi barnet græder meget – for der er på stedet også en regel om, at man ikke må være ved spisebordet, hvis barnet græder.
Måske er der fra starten ikke mad nok til alle – der er i hvert fald ingen som sørger for, at de forældre, som ikke kan være med ”til tiden”, får mad også.
Så må de selv gå på indkøb og købe noget at spise.
- En frivillig støtteperson spørger: Er de fysiske rammer gode nok på steder til døgnophold for familier? Er rammerne gode nok til at man under døgnopholdet ”kan leve et hverdagsliv”?
Det må være noget af det, det offentlige kan have brug for at observere.
Hvis der ikke er tale om selvstændige boliger med køkken og bad til den enkelte familie, kan man heller ikke observere og guide i den praktiske del af hverdagslivet, som nogle af familierne i døgnophold kan have brug for.